

NAŠ DALJNI BLIŽNJI SVET

Pavel Bunčák: Pesmi

(Iz knjige *Jabolko srca*)

Slovaški pesnik Pavel Bunčák se je rodil 4. marca 1915 v Skalici. V knjigi izbranih pesmi *Jabolko srca* (iz nje je pesnik Lojze Krakar izbral in prevedel pričujoči izbor) je kar petinsedemdeset naslovov. Bunčákove pesmi so napisane v nerimanih verzih in jih ni, kot trdi prevajalec, težko prevajati, saj sta si slovenščina in slovaščina zelo blizu (Bunčakov *slovenski* in Krakarjev *slovinski* jezik).

Doktor slavistike Pavel Bunčák je bil več let lektor za slovaški jezik in literaturo na univerzi v Strasbourgu in je evropsko razgledan intelektualec. Do zdaj je izdal štiriindvajset knjig, med njimi kar dvajset pesniških zbirk in izborov, uveljavil se je tudi kot prevajalec (poljska poezija) in antologist. Vera Prokešová, ki je napisala krajši uvod v zbirko *Jabolko srca*, ugotavlja, da Bunčák ni znan le češkim in slovaškim bralcem, njegove pesmi so prevedli v več tujih jezikov. Pravi tudi, da so Bunčákove pesmi ponekod elegično obarvane, vendar tudi veselo doživete, predvsem v ljubezenskih stihih...

ROJSTVO
POEZIJE
IN PROTEST

Kri na ledeniku je že zdavnaj spremenjena
Samó v globini se nekaj vije skozi zid
In zrak se redči, s smehom lesketà
Moč je v sanjah, ko so grenke in tesnobne
Če stenj je do vratù v bencinskem sodu
Pravkar goriš, še hip pa razpadeš v črepinje
Žalost in srd ti stiskata srcé
Moje ničvredno življenje ga stiska
Kam se naj skrijem z vijoličnimi sanjami
Ko te, butca, nihče nima rad
Raje prenóči v samoti, v kóvi
In videl boš namesto sna dekle
Stepala bo preprogo, dokler se ne bo raztrgala

Kar naprej hrepeniš po spremembah, po novih časih
 Nehaj že se slaviti z napuhom, po srednjeveško
 Mi smo dandanes neprostovoljni asketi
 Razglasili so, da smo smeti
 Vem, da se kmalu vrnem iz bitke
 S sivo brado, mlad z berglami

KATERA
 DEŽELA
 JE TO

Svoje srcé, čredo bikov
 sem pognal na pašo
 Naj se zapodí na gôre rožmarina
 V moje srcé, v ograjo iz smrekovih panjev
 Porušila jo je čreda bikov
 Njihove oči visijo na jablanah
 Kot uteži na urah

Dežela je osamljena žena
 z baklami jesenskega podleska
 da ne bi slišala lastnega joka
 V njeno naročje je priletelo pisemce
 Grobarji so ji ga izkopali iz milostljive zime
 Po dolini cepetá za ovčami

Zkleknil sem se na svoj lastni grob
 Zravnan z zemljo
 Na venec iz kril lačnih gavranov

NEPOZABNA
 ROŽA

Iz limone iztlačiti kapljico smeha

Pesnika so ubili
 Nápak se je ulegel

Da se ne bi izpel
 Da ne bi bile klavnice prazne

Njegovo hrbtovino
 so obesili na ruševino gradú

Njegovega srca nihče ne vidi
Vidi le, kakó teče iz njega potok

Grozí mu povodenj besed
Kot bi v njej prisluškoval
kakó padajo iz mraka maline

TORZO Njen glas je kot Guadalquivir
Nikoli nisem plaval v njegovih valovih
Dokler se niso vrnile odplavljene vode
Na tvoje bregove bom legel
Neznana preteklost

Ne bojim se zašepetati z listjem trepetlike
Žalost je lepa kot katedrala
Na prstih šteti solze kot rožni venec
Nazadnje pobožati črne lasé
Neodložljive smrti

Njen potni list je datum veselíc

**DEKLE ODHAJA
S SVOJIM
POLETJEM**

Za sončecem stopa karavana
Od ljudi k ljudem s težkim bremenom
Kot bi nekdo v daljavi umiral
Kot bi nekdo iz prepada klical na pomoč
Se utapljal v skalovju, ki je vse trše
Ljubim ga z besedo

Veličina nima zob
Nima jih in ni nikogar, ki bi jo prepoznal, če bi se je dotaknil
V pragozdu, kjer smerokaz kaže pot k poslednjemu kriku
Ta jo zalezuje in jo bo zdaj zdaj spremenil v pepel
Samó pobožna karavana se zabava
Móli po taktu
harfe, poteptane v pesek
Kdo stopa po tej poti, kot bi umrl in stokrat oživel
Pod tvojimi prsti, ki svetijo kot labod

Poznam tvoje sanje, podla zvezda
 To je tvoj tihi spev
 Ki je naglo utonil
 kot s spomini obtežen zločin

BERLIN Tukaj leži žalostni vrt
 Razlit v srdu kakor povodenj
 Rodil se je iz ošabnosti namesto iz žêne
 Iz ošabnosti in samó iz jeze

Tukaj leži vrt iz plank
 S škrbastim gobcem tuli Parlament
 In kamenje Brandenburških vrat
 Hinavsko škriplje rimski plagiat

Zahodnik veje po razvalinah
 Tega ni vedel niti Führer niti Duce
 Da se mamut sesuje v prah
 Otróci kričijo v lupinah prezebljih mamic

Tu leži vrt iz plank
 Ponoči se je spremenil v Mesalino
 Sužnji s štrclji kraj Brandenburških vrat
 Korakajo, pozabljeni od ljudi

Tu leži vrt iz plank
 Koliko let bo še tu
 Preden strohnijo, zaznamovani kot drevo
 V Buchenwaldu, Dachauu, Auschwitzu

POEZIJA Pehaš se za srečo
 ki ne pride k tebi
 Poznaš jo od daleč
 Neznani kraj je
 o njem se danes tóliko govori

Ima tisoč stolpov
 Je malce arhaičen
 A kraji, ki iz njih prihaja strah
 Kjer ljudje niso vljudni
 Vendar se vse ženi in se pehá
 Čeprav se zdi, kot bi spali v rožicah

Žélel bi objeti samó tisto
 ki se vanjo izlivajo vse ulice
 pred sončnim vzhodom
 Prej, kot bi vi zazvonili v zvonu iz platna
 Zapuščam te, s pozdravom od daleč

Kje je moje orožje, kje vélika ljubezen
 Za teboj grem bos kot preteklost
 Izgubljaš se v njej in samega sebe loviš

Kot da si v zgodovinah vseh trgatev
 Brez slave
 Brez histeričnega joka orožja

APOKALIPSA Ko bodo hodili ljudjé v cerkev
 S kanglami za mleko
 Ko bodo berači prodajali sirotko
 Namesto molitev
 Ko bodo v zvonikih pozabljena pokopališča
 Ko bodo ponoči tulili vetrovi-razbojniki
 Bomo bežali iz gledališča v robačah
 V gozdove, kjer rastejo le še kamni in žéne
 To ni klop, ki trhlení
 To je črna molitvena knjiga
 Kdor vlada, naj plača
 Še dve siroti sta v romanski kapeli
 Strašita nas bolj kakor splašeni žrebci
 Poznata tudi krvno osveto
 Zato nimata prstov
 Z glavama ubijata smrt
 Potem začnemo iskati koničaste gôre
 Róže odrešenja
 Najbolj nedolžne žéne
 Ponoči se nam svetijo podplutbe

ROJSTVO MISLI Teló raste iz zemlje, pokošene s soncem
 Pada vodoravno
 Toda kaj je s tem, čemur pravimo čas iz zvoka
 Ki teče okrog in se pretaka z vsemi smisli
 Teló pa se dviga in vstaja iz vode
 in v njegove stopinje in krone kapljá
 nekaj, kar se v tvojih očeh spreminja v bisere
 Toda kaj je to: ljubezen

Teló sámó sebe posnema in skrbi le zase
 Toda kaj je to – je to koló vsakdána
 In žalost po trenutku svatbe
 Toda kakšna je razlika med drevesom in ptičem
 Kaj leti kvišku, če je v tvojih očeh
 Žalost stvarnika, ker si
 vse to ustvaril in je podobno misli,
 ki maha s krili in išče v prostoru in času
 svojo enkratno podobo in svoje lastno teló,
 ki raste iz zemlje in stópa iz vóde
 in gleda le svojo neskončnost

JE TO JOK? Je to jok – ali pesem
 Kaj spet znova bruham v krčih
 V grlu me dušijo nežne besede
 Ustreljena srna piše oporoko na travo
 Zakaj mi ne dovoli ta hudobni svet živeti
 Pesnik zavije srce v papir
 Govorí, da sem bil tudi jaz nekoč veren
 Ohromel mi je glas in nočem biti več nežen
 Vsak dan molim k Antikristu
 Dušo pa imam čisto kot devica
 Sliši se brnenje motorja
 Kdo prisluškuje danes kóru tam zgoraj
 Odtргaj z zvonika najbolj brneč zvon
 Postavi ga na mizo z glavo navzdol
 Namesto srca vanj nalij polič vina
 Spremeni se v cvet sinje krinoline
 Dèni ga k nerazpokanim ustnicam
 Z mavričnim suknom, pozlačènim z barvami
 Zgoreva zadnja cigareta
 Zdi se da je to sneg, ki ne smé padati poleti

Usta se kot višnje rdečijo na ledu
Ne spominjam se, kako sem bil tisti dan razpoložen
Pokál si spil, pa še nimaš zadosti
Tvojega strastnega kajenja je konec
Sonce ugasne, pa boš brez domovine
Večno boš moral iskati dom
Ali ne čutiš mraza, če zategneš jermen,
zakaj ni spanec trd kot kremen?
Življenje se nam je zdelo prekratko
Zakoličili smo si ga ponoči v čudne ograje
Imamo le nizke in nedostopne ideale
Naših kosti ogenj ne bo sežgal
Generacije ne bo odpihala štiridesetletna muza
Klanjamo se velikomestni sodrgi
Menihi brcajo naše skamenele duše
Poročeni so s svetniki iz pepela in gline
No, za nas je življenje vèlik dar
Zaprto móli nebeški koledar
Skregani mečemo zlató v morje
Svet bo izginil kakor Gomora.

Prevedel
Lojze Krakar